

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 18. november 2010 truffet vedtak i

- Sak nr:** 77/10 (arkivnr: 201000524-14)
- Saken gjelder:** Klage fra advokat A på tingrettsdommer B ved X tingrett.
- Utvalgsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Jeppe Normann
Halvor Kjølstad
Bjørg Tørresdal
- Offentlighet:** Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.
- Vedtak:** Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha optrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved brev av 1. august 2010 har advokat A inngitt klage på tingretts-dommer B ved X tingrett. Klagen gjelder sen saksbehandling. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 27. august 2010 har avgitt uttalelse. Advokat A har kommentert tingrettsdommer Bs uttalelse i brev av 30. september 2010. Sorenskriver C ved X tingrett er orientert om klagen, og hun har den 27. august 2010 avgitt uttalelse.

Saksfremstilling:

Advokat A er bistandsadvokat for foreldrene til en kvinne som har vært savnet siden 2007. Politiet etterforsket i flere år saken som en forsvinnings-/ drapssak. Den forsvunne kvinnens ektemann og deler av hans familie var i løpet av etterforskningen siktet i saken. Ved Riksadvokatens beslutning av 9. september 2009 ble saken mot ektemannen henlagt "etter bevisets stilling".

Den savnede kvinnen og hennes ektemann hadde to felles barn. Under varetektsfengslingen av ektemannen anmodet barneverntjenesten om at tingretten skulle ta stilling til om far fortsatt skulle ha foreldreansvar for barna i medhold av barneloven § 60a. X tingrett avsa den 8. januar 2008 kjennelse om at barnas far ikke skulle fratras foreldreansvaret etter barneloven § 60a, jf. § 38.

Ved stevning av 30. januar 2009 tok kvinnens foreldre ut søksmål mot faren med krav om overtakelse av foreldreansvaret for barna og at de skulle bo fast hos besteforeldrene. Det ble samtidig fremmet begjæring om midlertidig avgjørelse om det samme.

Ved kjennelse av 11. mars 2009 avviste tingretten søksmålet fra de ankende parter som rettskraftig avgjort ved tingrettens kjennelse av 8. januar 2008. Tingrettsdommer B var behandlende dommer i saken.

Etter anke ble kjennelsen opphevet ved Y lagmannsretts kjennelse av 12. juni 2009. Lagmannsretten la til grunn at tingretten hadde begått en saksbehandlingsfeil ved at saken ikke var vurdert i forhold til barneloven § 64 andre ledd siste punktum og at feilen utvilsomt hadde påvirket sakens utfall.

Med bakgrunn i lagmannsrettens kjennelse tilskrev tingrettsdommer B advokat A den 17. august 2009 og ba ham redegjøre for hvilke "særlige grunner" saksøker ville påberope seg for å få prøvet foreldreansvars-/omsorgsspørsmålet for barna i medhold av barneloven § 64. I prosesskriv av 31. august 2009 begrunnet advokat A kravet samt fremsatte habilitetsinnsigelse mot tingrettsdommer B.

Den 9. september 2009 mottok X tingrett sakens dokumenter fra lagmannsretten med opplysning om at avgjørelsen av 12. juni 2009 var rettskraftig.

Ved kjennelse av 2. oktober 2009 avgjorde tingretten at tingrettsdommer B ikke var inhabil i saken.

Saksøkte innga prosesskriv til retten 15. september 2009 og saksøker v/advokat A innga et ytterligere prosesskriv den 20. oktober 2009.

I avgjørelse av 6. januar 2010 konkluderte tingretten med at det ikke forelå særlige grunner som talte for en endring i foreldreansvaret i medhold av barneloven § 64 andre ledd.

Besteforeldrene anket tingrettens avgjørelse inn for Y lagmannsrett ved ankeerklæring av 3. februar 2010. Anken gjaldt både bevisbedømmelsen og saksbehandlingen. I kjennelse av 2. juli 2010 tok lagmannsretten innledningsvis stilling til hvorvidt tingretten i sin avgjørelse av 6. januar 2010 hadde avgjort kravet om midlertidig avgjørelse eller kravet i hovedsaken.

Fra lagmannsrettens kjennelse hitsettes:

”Saken reiser for det første spørsmål om tingretten har avgjort kravet om midlertidig avgjørelse eller kravet i hovedsaken, og følgelig om anken skal anses som en anke over en dom eller en kjennelse.

Som det fremgår av lagmannsrettens kjennelse av 12. juni 2009, regulerer barneloven § 60a situasjonen i den innledende fase der en forelder er mistenkt for å ha tatt livet av den andre, mens § 63 regulerer situasjonen når siktelsen er frafalt eller det foreligger rettskraftig dom. Avgjørelser etter § 60a er foreløpige.

Av tingrettens avgjørelse fremgår det ikke hvilke av disse to bestemmelser som danner grunnlaget for avgjørelsen.

...

Etter barneloven § 63 annet ledd kan foreldrene og andre, etter at siktelsen eller tiltalen er henlagt eller dom i straffesaken er rettskraftig, og med en frist på seks måneder, reise sak om foreldreansvaret. I nærværende sak ble søksmålet tatt ut før siktelsen var frafalt.

Lagmannsretten antar at bestemmelsen innebærer at retten ikke kunne realitetsbehandle hovedkravet før Riksadvokatens henleggelsesbeslutning, men at dette ikke gjaldt i forhold til begjæringen om midlertidig avgjørelse. Lagmannsretten finner ikke grunn til å ta stilling til om hvorvidt avvisning ville vært korrekt avgjørelse i et tilfelle der stevningen inngis før utgangspunktet for beregning av søksmålsfristen på 6 måneder er inntrådt.

...

X tingretts avgjørelse av 6. januar 2010, som er gjenstand for anke, er benevnt dom og fremstår som en avsluttende realitetsavgjørelse, jf slutningen. Det fremgår av premissene at avgjørelsen er forankret i barneloven § 64 annet ledd. Bestemmelsen gjelder ”endring av avtaler eller avgjerd om foreldreansvar o.l.”.

...

Barneloven § 63 annet ledd og det som er vurderingstemaet i forhold til hovedkravet, jf det foranstående, er ikke nevnt i tingrettens avgjørelse. Lagmannsretten kan ikke se dette annerledes enn at tingrettens avgjørelse av 6. januar 2010 *i realiteten* er en avgjørelse av den midlertidige begjæringen. Tingrettens avgjørelse er som nevnt benevnt dom, og slutningen går ut på frifinnelse, men det som er drøftet og tatt stilling til er i realiteten spørsmålet om endring av den midlertidige avgjørelsen av 8. januar 2008. Tingretten har anvendt feil avgjørelsesform, men dette er ikke alene en feil som kan ha virket inn på avgjørelsens innhold. Avgjørelse av hovedkravet, krav om foreldreansvar etter § 63 annet ledd, synes ikke å være behandlet i avgjørelsen og lagmannsretten legger til grunn at dette fortsatt ligger til behandling i tingretten.

...

Lagmannsretten finner avslutningsvis grunn til å presisere at når tingretten ikke har tatt stilling til hovedkravet har barnas besteforeldre en rettslig interesse i at dette undergis realitetsbehandling. Saksbehandlingsreglene og de materiellrettslige vilkår fremkommer i barneloven § 63, hvor det blant annet fremgår at det som hovedregel skal avholdes muntlig forhandling i forkant av avgjørelsen.”

Lagmannsretten fant etter dette at det ikke forelå feil ved tingrettens saksbehandling eller bevisvurdering som kunne lede til opphevelse av tingrettens avgjørelse.

Klager – advokat A – har i hovedsak vist til følgende:

Det ble tatt ut stevning og begjæring om midlertidig avgjørelse så tidlig som 30. januar 2009. Begjæringen om den midlertidige avgjørelsen ble først avgjort etter ett år, mens hovedsaken verken er avholdt eller berammet ett og et halvt år etter at søksmålet ble reist.

Klagen retter seg mot manglende progresjon i hovedsaken, men det anføres også at behandlingen av den midlertidige begjæringen har trukket for langt ut i tid.

Tingrettsdommer B har ikke fulgt sin forpliktelse til å påskynde behandlingen av saken, herunder beramme den innen lovens frister. Dette er en type sak hvor hensynet til rask saksbehandling gjør seg særlig sterkt gjeldende. Saken berører barn og deres rettssikkerhet og både barneloven og tvisteloven oppstiller regler som skal sikre en rask behandling av denne type saker.

Det forhold at tingrettsdommer B avviste begjæringen om midlertidig forføyning uten å vurdere barneloven § 64 andre ledd vitner om en åpenbar kunnskapssvikt hos dommeren. Den etterfølgende rettsprosess denne feilen resulterte i verken forklarer eller forsvarer at den midlertidige avgjørelsen ble avsagt så sent som 6. januar 2010.

Tingrettsdommer B viser til at det først var etter at straffesaken mot faren var henlagt at retten kunne behandle hovedsaken. Det fremstår da uforståelig at retten på tidspunktet for avgjørelsen av 6. januar 2010 kun tar stilling til den midlertidige forføyningen, og ikke også hovedsaken. Straffesaken mot faren hadde vært henlagt i nær fire måneder på dette tidspunkt og det hadde gått over 11 måneder siden stevning i saken var tatt ut.

Den tid som allerede var gått og det faktum at straffesaken hadde vært henlagt i flere måneder, tilsa at hovedsaken skulle blitt behandlet uavhengig av ankerunden ift den midlertidige avgjørelsen. Uansett burde sakene i alle fall ha blitt behandlet under ett i januar 2010.

Det at tingrettsdommer B kan vise til saksgangens utvikling fram til straffesaken ble henlagt i september 2009, forklarer overhodet ikke tidsbruken i hovedsaken *etter henleggelsen*. Innklagede har ikke gitt en fornuftig forklaring på at hovedsaken verken er avholdt eller berammet i perioden etter at saken ble henlagt og klagen for Tilsynsutvalget ble innsendt. Det nærmer seg nå to år siden stevningen ble inngitt uten at det ennå foreligger en avgjørelse i saken.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Avgjørelsen den 11. mars 2009 ble avsagt ca 4 ½ uke etter at saken ble tildelt ham. Tidsforløpet her kan ikke være kritikkverdig. I forhold til den etterfølgende opphevelsen i lagmannsretten, vises det til at lagmannsretten legger til grunn at saksøkers opplegg av saken førte til saksbehandlingsfeilen. Søksmål etter barneloven § 63 andre ledd kunne først anlegges etter henleggelsen 9. september 2009. Å behandle søksmålet før, ville åpenbart vært feil.

Som forklaring på tidsbruken i saken etter at lagmannsrettens avgjørelse og habilitetsspørsmålet var rettskraftig avgjort, vises det til at hans avdeling siden mai 2009 i perioder var underbemannet av ulike grunner. Når en dommer blir syk, eller avdelingen mangler dommere av andre grunner, prioriteres allerede berammede saker. X tingrett hadde restanser og klarte ikke å møte den fastsatte avviklingstid for sivile saker. Avdelingen hadde generelt sett stort arbeidspress. Allerede berammede saker og egen prioritering førte til at avgjørelsen først ble ferdigstilt 6. januar 2010.

Han vurderte det slik at den prioritering han foretok utvilsomt var riktig. Det ligger i sakens natur at andre kan være uenige i denne vurderingen.

Fra innklagedes uttalelse siteres:

Det er riktig som advokat A opplyser at det kun var begjæringen om midlertidig avgjørelse som ble behandlet. Lagmannsretten hadde bekreftet at vilkårene for å anlegge søksmål etter barneloven § 63, 2. ledd ikke hadde vært til stede, og jeg anså det klart at det derfor kun var den midlertidige avgjørelsen som gjensto. Ved kjennelse datert 02.07.2010 forkastet lagmannsretten anken. Saken er enda ikke kommet i retur fra lagmannsretten.

Uansett hvordan Tilsynsutvalget for dommere vurderer saken kan det ikke legges til grunn at hovedforhandling kunne vært berammet før vilkårene for å anlegge søksmål etter barneloven § 63, 2. ledd var tilstede, noe som først var tilfelle etter henleggelsen av saken mot X den 09.09.2009. Etter min mening skulle advokat A benyttet stevning om denne delen av saken skulle gjenopptas. Selv om man skulle mene at retten av eget tiltak da skulle startet behandlingen av hovedsaken og saksforberedelsen av denne, kan jeg ikke se at dette ville hatt særlig betydning for fremdriften av saken. På grunn av anken over den midlertidige avgjørelsen ble saken oversendt lagmannsretten og er enda ikke kommet i retur. Det ville fått betydning for fremdriften av en eventuell saksforberedelse av hovedsaken.

At saker etter barneloven skal behandles hurtig er det ingen uenighet om, men dette må ikke gå på bekostning av hensynet til grundig behandling og et sikrest mulig grunnlag for avgjørelsen. Etter det opplyste er saken mot X henlagt "etter bevisets stilling". Fire personer ble til å begynne med siktet, X, hans bror, mor og far. Saken mot hans bror og far ble henlagt etter kort tid. Saken ble gjenstand for en særdeles omfattende etterforskning før den ble henlagt. X er uenig i avgjørelsen og jeg er kjent med at hans advokat har begjært vitneavhør for å avkrefte mistanken. Ved behandling av saken etter barnelovens § 63, 2. ledd vil det etter min mening være nødvendig å gå grundig inn i saken for å kunne vurdere Xs stilling. Det vil bli en tidkrevende sak som vil kreve en omfattende og grundig saksforberedelse.

Resultatet av de etterforskningskritt som nå er iverksatt av X kan bli viktige for avgjørelsen og bør avventes av hensyn til Xs rettssikkerhet.

Av ovennevnte grunner er jeg uenig i den påstand advokat A har fremsatt."

Domstolleder – sorenskriver C – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun har ingen bemerkninger til tingrettsdommer Bs uttalelse.

I relasjon til domstolleders plikt til å følge opp saksavviklingen opplyses det at hun tiltrådte som sorenskriver ved tingretten 1. januar 2010. Hun har ikke hatt noen befatning med den angjeldende sak, men har som sorenskriver det overordnede ansvaret for at systemet for tildeling av saker og beramning fungerer, samt at det tilrettelegges for at dommerne får avvirket sine saker.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstolloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstolloven § 236 første ledd.

Grunnlaget for klagen er saksbehandlingstiden knyttet til rettens behandling av hovedsaken og begjæringen om midlertidig avgjørelse.

Det er på det rene at stevning og begjæring om midlertidig avgjørelse ble inngitt X tingrett 30. januar 2009. Tingrettens avsluttende avgjørelse av kravet om midlertidig avgjørelse forelå først 6. januar 2010. Hovedsaken var fortsatt ikke tatt under behandling på tidspunktet for inngivelse av klage 1. august 2010.

At tingretten avsluttet sin behandling av kravet om midlertidig avgjørelse først nær ett år etter at kravet ble fremmet, skyldes flere ulike forhold. Den første avgjørelsen i saken forelå allerede 11. mars 2009. Denne kjennelsen ble imidlertid opphevet ved lagmannsrettens kjennelse av 12. juni 2009. Etter at saksøker fremsatte habilitetsinnsigelse 30. september 2009, ble saken stilt i bero inntil habilitetsspørsmålet var avklart. X tingrett avsa habilitetsavgjørelsen 2. oktober 2009.

Det påhviler imidlertid dommeren et ansvar for at saksbehandlingen ikke trekker i langdrag. Den type sak det her er tale om, samt det forhold at det allerede var gått om lag ni måneder siden begjæringen ble fremsatt, tilsier at behandlingen av saken skulle vært prioritert og eventuelt overført til en annen dommer.

I avgjørelsen av 2. juli 2010 la lagmannsretten til grunn at det forhold at søksmål ble tatt ut før siktelsen var frafalt, innebar at tingretten ikke kunne realitetsbehandle hovedkravet før henleggelsesbeslutningen forelå. Lagmannsretten presiserte at den ikke fant grunn til å ta stilling til hvorvidt avvisning i dette tilfelle ville vært korrekt, men konkluderte med at når retten ikke hadde tatt stilling til hovedkravet, så lå denne saken fortsatt til behandling i tingretten.

Det fremgår av tingrettsdommer Bs uttalelse at han har lagt til grunn at det ikke lå noe ubehandlet hovedkrav i saken. Tingrettsdommer B er av den oppfatning at dersom denne delen av saken skulle blitt undergitt behandling, måtte det ha blitt inngitt en ny stevning i saken.

Tilsynsutvalget legger til grunn at denne misforståelsen er bakgrunnen for at det ikke ble tatt stilling til hovedkravet etter henleggelsen 9. september 2009. Uavhengig av hva som juridisk sett er den korrekte måten å forholde seg til den innkomne stevningen på, er det for utvalget klart at tingrettsdommer B skulle informert partene om sin forståelse og avklart med saksøker hvorvidt det fortsatt forelå et saksanlegg. Etter stevning var inngitt, var det fra saksøkers side intet som tydet på at de ikke lenger ønsket hovedkravet vurdert, eller at de var innforstått med at denne del av saken skulle være "bortfalt". Tvert imot gjentok

advokat A hovedkravet om foreldreansvar i medhold av barneloven § 63 andre ledd, så sent som i prosesskriv av 31. august 2009.

Tingrettsdommer B viser i sin uttalelse til at selv om retten etter henleggelsen av eget tiltak hadde startet behandlingen av hovedsaken, ville ikke det fått særlig betydning for fremdriften av saken.

Tilsynsutvalget legger til grunn at dersom behandlingen av hovedsaken hadde blitt igangsatt etter at straffesaken var henlagt, ville det vært mulig med en rask avgjørelse i saken. Utvalget kan ikke se at det var nødvendig å utsette behandlingen av hovedsaken i påvente av behandlingen av begjæringen om en midlertidig avgjørelse.

Etter en samlet vurdering er Tilsynsutvalget kommet til at tingrettsdommer B både kan bebreides at begjæringen om midlertidig avgjørelse ikke ble avgjort innen rimelig tid og for den mangelfulle behandlingen av hovedsaken. Det er dermed grunnlag for å anvende disiplinærtiltak i form av kritikk, jf. domstolloven § 236 andre ledd.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.